

MODELE ODPOWIEDZI I SCHEMATY OCENIANIA ARKUSZA I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu *Czystka etniczna*.

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1	B	1	
2	<i>Wyjaśnij, na czym polega zjawisko internacjonalizacji polszczyzny.</i> Zjawisko to polega na zwiększaniu liczby wyrazów międzynarodowych, tych samych w różnych językach	1	
3	<i>Jaką przyczynę narodowej niechęci do zapożyczeń wskazuje autor w akapicie 3.?</i> Unikanie zapożyczeń, posługiwanie się czystą polszczyzną było obowiązkiem patriotycznym w okresie niewoli narodowej	1	
4	<i>Wymień trzy pozytywne skutki zapożyczeń językowych wskazane przez autora artykułu.</i> • Wzbogacenie zasobów leksykalnych polszczyzny • Zachowanie kolorytu związanego z pochodzeniem wyrazu • Wymiana wartości niematerialnych (dóbr kultury) między narodami	2	1 za 2 skutki
5	<i>Na podstawie akapitu 3. ustal dwa powody, dla których Polacy w mowie potocznej chętnie korzystają z zapożyczeń.</i> • Wszechobecność angielszczyzny. • Niskie wykształcenie przeciętnego obywatela (trudności z tłumaczeniem zapożyczeń skłaniają do przejmowania ich w całości).	2	1
6	<i>Podaj trzy przykłady okoliczności, w których angielszczyzna jest szczególnie przydatna.</i> • Szczególna przydatność angielszczyzny wynika z tego, że coraz więcej interesów prowadzi się za granicą, liczne są zagraniczne wyjazdy służbowe i wypoczynkowe. • Jęz. angielski ma wiele pojęć, których nie wykształciła polszczyzna (np. w tytułaturze funkcyjnej w rozbudowanych firmach). • Dla informatyki, telewizji kablowej i satelitarnej oraz Internetu językiem podstawowym jest angielski. • Upowszechnia się masowa kultura angloamerykańska.	2	1 za 2 przykłady
7	C	1	
8	<i>Wypisz z artykułu wszystkie instytucje, które we Francji i Niemczech zajmują się sprawami czystości języka narodowego.</i> We Francji: Generalna Delegacja ds. Języka Francuskiego, Wysoki Komitet ds. Języka Francuskiego, gabinet premiera – „komisja terminologiczna”; w Niemczech: Akademia Języka i Literatury w Wiesbaden	1	

9	Napisz, jakimi polskimi odpowiednikami można zastąpić wyrazy: a) <i>alienacja</i> = wyobcowanie b) <i>frustracja</i> = zniechęcenie, gorycz c) <i>reumatyzm</i> = gościec	2	
10	Wyjaśnij, jaką funkcję pełni cudzysłów w wyrażeniu „rodowity Francuz” (akapit 5.). Użycie cudzysłowu wskazuje na ironię, „rodowity Francuz” = obcokrajowiec lub obywatel francuski pochodzący z dawnych kolonii.	1	
11	Na podstawie ostatniego akapitu artykułu sformułuj definicję tzw. zapożyczeń wewnętrznych. Zapożyczenie wewnętrzne – neologizmy nazywające okoliczności współczesnego życia społecznego	1	
12	Dziennikarz w akapicie 1. napisał: <i>Obce zapożyczenia wydają się jednak problemem najmniejszym. Jaki istotny problem językowy współczesnej polszczyzny autor wskazał w artykule?</i> Brak precyzji w posługiwaniu się zapożyczeniami.	1	
13	Objaśnij: a. znaczenie <u>dosłowne</u> wyrażenia tytułowego: <i>czystka etniczna</i> b. znaczenie <u>przenośne</u> wyrażenia tytułowego: <i>czystka etniczna, wynikające z artykułu</i> <i>Czystka etniczna</i> = eksterminacja narodu, zbrojne wyrugowanie przedstawicieli określonej narodowości (np. w wyniku wojny czy zmian administracyjnych) na danym obszarze. W znaczeniu przenośnym <i>czystka etniczna</i> = oczyszczenie polszczyzny z wyrazów obcego pochodzenia.	2	1
14	Popraw podane wyrażenia, zastępując wyrazy zapożyczone wyrazami polskimi: a) <i>lista ofiar śmiertelnych skompilowana przez Palestyńczyków</i> b) <i>zespół akredytowany przy Ochotniczej Straży Pożarnej</i> Zamiast <i>skompilowana</i> powinno być <i>sporządzona, zestawiona</i> ; zamiast <i>akredytowany</i> powinno być <i>działający</i> lub <i>powołany</i> .	1	
15	D	1	
Razem - 20			

Model odpowiedzi i schemat oceniania – Arkusz I, temat 1.

Temat: 1. **Różne wizje zaświatów.** Analizując *Tren X* Jana Kochanowskiego i wiersz *Urszula Kochanowska* Bolesława Leśmiana, zwróć uwagę na portret dziecka oraz kreacje innych bohaterów.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)

<i>Wstępne rozpoznanie</i>	Punktacja
1. Nadawca i odbiorca wypowiedzi poetyckiej, np. ▪ monolog – wyznanie ojca adresowane do zmarłej córki ▪ monolog – opowieść dziewczynki o spotkaniu z Bogiem w niebie	0 – 2
<i>Przedstawienie wizji pośmiertnych losów Urszulki</i>	
2. <i>Tren X</i> , np. ▪ wykorzystanie toposu ubi sunt [<i>gdzie są</i> (dusze zmarłych)] ▪ znajomość różnych systemów, wierzeń ▪ niepewność co do losów człowieka po śmierci ▪ zwątpienie w życie wieczne	0 – 3
3. <i>Urszula Kochanowska</i> , np. ▪ antropomorfizacja nieba ▪ <i>niebiosów pustkowie</i> nie jest nagrodą dla małego człowieka ▪ pobyt w niebie namiastką życia ▪ humanizm autora wyrażający się zainteresowaniem człowiekiem i jego losem ▪ nawiązanie do powszechnych wyobrażeń nieba	0 – 3

Przedstawienie portretu Urszulki

4. <i>Tren X</i> , np. ▪ przedwcześnie zmarła dziewczynka ▪ małe, niewinne dziecko (<i>aniolatek mały</i>) ▪ urocza, miła osoba (<i>wdzięczna</i>) ▪ ukochana córka, do której tęskni opuszczony przez nią ojciec	0 – 3
5. <i>Urszula Kochanowska</i> , np. ▪ samotne dziecko, przebywające w nowym, obcym otoczeniu ▪ dziecko tęskniące za rodziną, Czarnolasem, życiem ziemskim ▪ istota nieszczęśliwa, którą Bóg chce pocieszyć ▪ dziewczynka odczuwająca lęk przed Bogiem ▪ mała gospodyni pracowicie przygotowująca dom na przybycie rodziców	0 – 3

Przedstawienie portretów innych bohaterów

6. Ojciec w <i>Trenie X</i> , np. ▪ podmiot liryczny wypowiadający się w formie monologu ▪ rodzic zbolący, rozpaczający po śmierci ukochanego dziecka ▪ człowiek ciekawy losów pośmiertnych ▪ chrześcijanin pytający o sens przedwczesnej śmierci dziecka ▪ filozof rozważający kwestie śmierci i życia pozagrobowego ▪ poeta mistrzowsko posługujący się gatunkiem trenu	0 – 4
--	-------

7. Bóg w *Urszuli Kochanowskiej*, np.
- istota boska poddana personifikacji
 - Bóg o cechach ojcowskich, obdarzający dziecko troską
 - stwórca, czarodziej mający moc kreowania
 - Bóg niedoskonały, ponieważ nie ukoił żalu człowieka tęskniącego za ziemskim życiem
 - Pan litościwy i dobry
- 0 – 3
- Sformułowanie wniosku **pełnego**, np. 0 – 4
- *Tren* – formułuje pytania dotyczące życia po śmierci
 - *Urszula Kochanowska* – konkretyzuje wizję nieba, odwołując się do powszechnych wyobrażeń, powstałych pod wpływem Biblii
 - portret Urszuli w wierszu Leśmiana kopią wizerunku utrwalonego w *Trenach*
 - portret ojca i Boga-Ojca wpisuje się w tradycję kulturową
- 4
9. Sformułowanie wniosku **częściowego**, np. 2
- obydwie utwory łączy portret Urszuli
 - przestrzeń zaświatów zgodna z tradycją, potocznymi wyobrażeniami
10. Podjęcie **próby podsumowania**, np. 1
- obydwie utwory łączy portret Urszuli

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3

- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia;
poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia);
na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia);
interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4

Model odpowiedzi i schemat oceniania – Arkusz I, temat 2.

Temat 2. *To chory kąt* [...] – analizując fragment, zwróć uwagę na przemyślenia Stanisława Wokulskiego dotyczące sytuacji w kraju i odnieś je do innych opinii o społeczeństwie wyrażonych *Lale* B. Prusa.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Analiza fragmentu

1. Określenie realiów fragmentu, np.
 - spacer (przechadzka) po Warszawie (Powiśle)
 - narracja 3 – osobowa (narrator zna myśli bohatera)
 - świat postrzegany z perspektywy Wokulskiego
 2. Skomentowanie nastroju bohatera, np.
 - wstręt do dotychczasowego życia
 - niewiara w idee pozytywistyczne
 - odrzucenie pracy organicznej
 - dystans wobec ludzi i samego siebie
 3. Przedstawienie refleksji // przemyśleń Wokulskiego, np.
 - fatalizm ludzkiej egzystencji
 - poczucie marności istnienia
 - śmieszność wysiłków ludzkości
 - wiersz Zagórskiego potwierdzeniem (pointą) przemyśleń bohatera
 4. Określenie wyrażonej przez bohatera oceny sytuacji w kraju, np.
 - krytyczna ocena kraju (*wszystko dąży do spodlenia*)
 - niewiara w rozwój, postęp cywilizacyjny (idea bulwarów skonstrastowana z ruderami Powiśla)
 - niewiara w możliwość naprawy kraju (metafora leżącej drabiny)
 - bierność, pozorna aktywność społeczeństwa
 - brak szacunku dla ludzi wykształconych, ceniących wiedzę
 - ograniczanie jednostek przejawiających inicjatywę
 - los Wokulskiego konsekwencją sytuacji w kraju i uwarunkowań społecznych
 5. Wnioski (z analizy fragmentu), np.
 - subiektywna ocena podyktowana doświadczeniami życiowymi bohatera
 - obraz kraju jako projekcja nastroju bohatera
- Wykorzystanie treści zawartych w powieści – sądy na temat sytuacji społecznej**
6. Charakterystyka i ocena arystokracji i szlachty, np.
 - życie ponad stan, utrata majątków
 - egoizm
 - anachroniczność, degeneracja
 - nieumiejętność odnalezienia się w nowej sytuacji
 - demoralizacja
 - pogarda dla ludzi z innych grup społecznych
 7. Charakterystyka i ocena mieszczaństwa, np.
 - anachroniczność
 - niechęć wobec tych, którym się powiodło
 - bierność, obawa przed ryzykiem
 - brak akceptacji dla mieszczaństwa pochodzenia żydowskiego (zahamowanie procesu asymilacji)

8. Charakterystyka i ocena ludzi z nizin społecznych, np.	
▪ nędza mieszkańców Powiśla	0 – 2
▪ niezaradność, ale i lenistwo	
▪ bierna zgoda na zły los	
9. Sformułowanie wniosków (powieść), np.	
▪ negatywna ocena społeczeństwa	
▪ rażące kontrasty: dzielnica nędzarzy (Powiśle) i przepych arystokratycznych salonów (Śródmieście)	0 – 2
▪ bezradność jednostek twórczych i myślących	
▪ wynalazki naukowe i postęp cywilizacyjny nie odmieniają kraju i ludzi	
10. Sformułowanie wniosku pełnego , np.	0 – 4
▪ idealisci na tle społecznego rozkładu	
▪ anachroniczność struktury społecznej uniemożliwiającej rozwój i postęp	4
▪ bezsilność programu organicznikowskiego wobec „schorzeń” społecznych	
▪ bezradność jednostek postępowych (niewola, egoizm klas wyższych, brak przyzwolenia na postęp cywilizacyjny)	
11. Sformułowanie wniosku częściowego , np.	
▪ ograniczenie społeczeństwa spowodowane niewolą	
▪ filantropia nie może uregulować kwestii społecznych	2
▪ bankructwo haseł pozytywistycznych	
12. Podjęcie próby podsumowania, np.	
▪ idealisci na tle społecznego rozkładu	
▪ skontrastowanie nędzy Powiśla z dostatkiem Śródmieścia	1

VII. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

– podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym,	5
– uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części,	3
– wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna.	1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VIII. STYL (maksymalnie 5 punktów)

– jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka,	5
– zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka,	3
– na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe.	1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IX. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

– język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja,	12

- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

X. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia;
poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia);
na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia);
interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

XI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4